

ДОБРИ НЕМИРОВ

ЕДИН ПОСТИГНАТ ИДЕАЛ

chitanka.info

Да вземе човек учебниците ми, ще се ужаси. Това, че са измачкани, още е нищо. То показва, че съм небрежен и колко слабо понятие имам за чистота и ред. Но да погледне полетата в четирите им страни, направо ще ги хвърли в печката. Аз съм ги изпълнил с човечета, драскал съм разни фигурки и не съм мислил, че това е осъдително за един ученик, влязъл вече в прогимназията. Но от тия рисунки моите другари намираха, че аз съм художник и дори ми завиждаха. Аз сам виждах, че изкуството да рисувам ми се поддава най-много и това ме много ласкаеше. Разбира се, по тоя начин в душата ми се очерта един неподозиран идеал: аз ще стана художник! Че това е голямо нещо! То значи да вземеш молива и да можеш да рисуваш. Имали по-голямо щастие от това?

Тоя идеал хващаше все по-дълбоки корени. Аз непрекъснато носех тефтерче от рисувателни листове и често карах приятелите си да ми позират. И като им давах рисунките, те се радваха, защото виждаха, че вярно съм ги нарисувал. Но един ден призванието още по-дълбоко заседна в душата ми. То беше, когато видях как рисува художникът Влаев.

Беше лятно време и прозорецът на стаята му беше отворен. Той седеше до прозореца и рисуващ върху обтегната хартия някакъв портрет. Боже мой! Какъв ти портрет? Та това е жив човек! Очи, нос, уста, вежди... всичко, всичко тъй плътно, че можеш с пръст да го хванеш. И все пак това беше само креда и нищо повече!

Ясно, напълно ясно е, че аз ще стана художник. Аз често вземах портрети и ги рисувах върху рисувателни хартии. И като ги гледах, виждах, че и аз съм оживил мъртвата фотография... същински живи човеци.

Един ден... тоя ден за мене беше съдбоносен, защото той ми посочи бъдещето и пътя, по който трябва да вървя, учителят ми по рисуване Георги Шойлев ни зададе свободна тема — всеки може да си нарисува каквото желае и да му го донесе. Очевидно, той искаше да види кой има дарба на художник, за да спре вниманието си по-добре върху него.

И тъй, всички се отдаохме на работа. Подир два дена трябваше да занесем рисунките си.

Аз взех една картичка и се залових да я нарисувам.

Гледам картичката и като на длан виждам всичко. Ето ти го Стаменчо нарамил торбичка, пълна с хляб, чушки и сирене, и потеглил към града. Името на картинката беше „Към града“. Момчето се е спряло отвъд селото на байра, направило сянка с ръка на чело и упорито гледа към селото. И аз виждам как развълнувано диша то и с каква болка гледа към селото си... Разбира се, то може би отива да се учи на занаят? То е сухо, скоклесто момче, със здраво, набито тяло, със стегнати цървули и дълга гуния, метната през рамене — подвеяна от вятъра. Вижда се селцето — глухо, дребно, мълчаливо — с реката, която минава край него, с моста, преметнал старо тяло от бряг на бряг... Над байра се виждат ниви, а над тях горичка, която се слива с хоризонта. Тук е и червеният залез, тук е и извитата пътека — тръгнала по байра и забила край в селото... Чудесен пейзаж! Аз рисувам и виждам как старият баща вади от кесията дребни пари и подава на момчето си, как се е просълзила майката, натъжена от раздялата, как кучето подскача около верния си другар и как една от овцете, които е водило толкова пъти на паша, е застанала до него и го гледа в лицето, сякаш го пита — няма ли вече да се върне в село.

Взема си момчето сбогом от старците и потегля, но след него тича братчето му и плаче — чакай, бате, вземи и мене, бате!...

Но момчето не се обръща, а бърза по пътеката към байра. Няма време за губене! В градското училище трябва да се отиде час по-скоро за учение. Нали тъй казваше Иван Вазов?

*„Едно време бе парата,
тя ум даваше на двама.
Сега питат — във главата
какво има, какво няма“...*

Така и Стаменчо ще иде — наука да бере, голям човек да стане. И потеглил той из пътеката, прехвърлил байра и се спрят. Мъка притиска душата му. В ушите му още звучи плачът на малкото му братче, а в паметта му никога няма да изчезне тъжният образ на майка му. И нему е мъка, но не бива да се плаче!

Той се обръща към селото и се заглежда в сламените покриви. Ето там е бахчата на чичо Никола, хе там е къщата на Неда... вижда се

оттук забития конски череп на плета, а там, отляво на училището, е тяхната къща.

В това време нещо мокро се пълзва по ръката му.

Той снема поглед и какво да види? Кучето Бошо? Поело само пътя и настигнало малкия си господар!

— Ох, Бошо, Бошо! — нарежда Стаменчо, клеква и прегръща своето вярно другарче. — Какво да те правя? Ти тука трябва да стоиш! Кой ще пази стоката ни?

Той го прегръща, милва го, завира лице в козината му, и Бошо лудува от радост. Най-после Стаменчо успява да накара кучето да се върне и потегля към равния коларски път за към града...

„Сега питат във главата какво има, какво няма“ — шепне си Стаменчо и се мъчи да засенчи тъгата по родителите, по стадото и по лудия Бошо.

Рисувам аз и си фантазирам. Пред мене е разгърнат целия дом на Стаменчо с всичката оная хубост, от която е изтъкано цялото му детинство...

Рисувах почти цял ден, но когато свърших и се вгледах в рисунката си, извиках от почуда. Това беше една почти свършена картина! Цялото село, с моста, с гъските, с реката, с къщите, с училището, с църквата, с всичко, което го прави тъй хубаво и живо!

Да, аз виждах съвсем ясно, че съм художник. На ръката ми се подчиняващ кредитата тъй, както й заповядвах.

Показвам рисунката на дядо. Той свива очи, гледа, гледа, па току попитва:

— Нива ли си изписал?

— Каква ти нива, бе дядо, не видиш ли, че е село?

— Ха тъй, тъй — поправя се дядо. — Много хубаво! Прилича!

Всички си носим рисунките. Класът гъмжи от възбуда. Кой ли ще е най-щастливият? Сигурно между всичките рисунки все ще има една най-хубава! Че коя може да бъде тя, ако не моята? Ние започнахме да ги показваме един на друг, но учителят Шойлев влезе в клас. Той ги прибра от всички ни и си ги занесе в учителската стая.

На следния ден влезе в клас. Докато връщаше картините, на всеки казваше по нещо, но като дойде до моята картина, широко се усмихна.

— Ха — помислих си аз, — познава се, че я много харесал.

Той ми подаде рисунката и рече с глас, в който звучеше снизходжение и участие:

— Не си сполучил, Дочко, макар че много си се старал. Няма свободна линия, няма перспектива, няма верен рисунък!

Заглъхнал от страшна изненада, аз едва продумах:

— Как тъй, господин учителю, ами че нали...

Той ме пресече:

— Няма защо да се смущаваш. Бележка никому няма да пиша. Но аз ще ти задам една нарочна задача. Искам да ми нарисуваш този пейзаж с думи. Ще го опишеш така, като че имаш домашно по български.

Отчаян и убит, аз с ужас видях колко е жесток учителят Шойлев.

Целият подиробед правих описание на картината и на следния ден, след като му дадох описанието и той го прочете, лицето му засия. Какво иска да каже с това? Пак ли не съм направил нищо?

Все тъй с просияло лице, той заговори:

— Слушайте, деца! Ще ви прочета описанието, което Дочко Ламбев направил с думи.

Като помислих, че Шойлев с тая моя работа ще покаже образец на некадърност, изтръпнах и неволно извиках:

— Не! Не!... — и посегнах... Исках да грабна ръкописа си от ръката на учителя.

Той кратко ми направи знак да си седна.

— Седни си сега и слушай!

И зачете.

— Как!? — мислех си аз, — никой ли не се смее? Нима не е много лошо това?

Да, всички слушаха с голямо внимание. Аз не смеех да погледна никого от страх да не забелела иронията по лицата им.

Но как хубаво четеше учителят! Аз виждах жива картина, която кипеше пред мен, картина на село, което сякаш от години съм познавал. Тук бяха и стадата, и кравите, и реката, и мостът, и конският череп на плета, и Стаменчо, и кучето Бошо, и родителите, и тъжната раздяла... Хубаво, светло, топло... Учениците изказват шумно възторга си, а учителят четеше, четеше, четеше...

Най-после свърши. Той дигна глава и прекара поглед по лицата на учениците.

— Няма защо да ви питам как ви се вижда — рече той. — Ето лицата ви сияят от задоволство. Вие се радвате, че ваш съученик е направил едно тъй хубаво описание.

Оттук, оттам се обаждаха:

— Чудесно, господин учителю!

— Много хубаво!

— Отлично, отлично!

Шойлев заговори:

— Сега нека, Дочко, да ти кажа и своето мнение. Както виждам, ти художник няма да станеш, но че ще станеш писател, това ей сега да ти подпиша с две ръце. Запомни днешния ден и тия мои думи!

Аз почувствувах, че очите ми се изпълват със сълзи, и за да си крия лицето, отпуснах го върху лакътя си. В тая минута ужасно страдах, че няма да стана художник. Да обичам толкова да рисувам, да кроя своето бъдеще като художник и изведнъж да се разбере, че ще стана писател, а не художник. Как ще стана писател, когато то е най-мъчното нещо? При тая мисъл аз на воля се разревах. Прощавах се с художеството, като се лишавах от един идеал, тъй дълго захранван и пазен.

Но Шойлев пак заговори:

— Разбирам, че ти искаш по-скоро художник да бъдеш, отколкото писател. Твоя воля. Може и художник, макар че дарбата ти друго подсказва. Всяко старание се увенчава с успех, дори при минимални дарби. Но ако питаш мене, аз в твоето лице виждам един бъдещ писател. За мене е съвсем ясно. Но защо се смущаваш, че няма да бъдеш художник? Като писател ти ще вложиш в работата си в цветове и линии, и перспективи, ще вложиш художеството изцяло там. В твоите мисли и чувства, които ще разгръща пред читателя, ще се виждат всичките изкуства. Нима има нещо по-хубаво от това?

Аз жадно погльщах думите му, за да мота да намеря малко утеша след току-що нанесения удар.

Но ето, минаха години. Сега виждам, че съм постигнал своя идеал. Право каза тогава учителят Шойлев. И днес моята най-голяма радост просветва, когато, пишейки своя книга, аз успявам да вложа в нея боите на спектъра, тоновете на музиката и красотата на хубавия български език.

Прочеет, да живеят изкуствата! Без тях няма песен, няма картина, няма приказка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.